

04.08.2023

Sisäministeriön kirjaamo
kirjaamo.sm@gov.fi

Viite: VN/10916/2023

Pelastusopiston lausunto luonnoksesta sisäministeriön asetukseksi pelastustoimen tilannekuvatoiminnasta

Pelastusopisto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta. Pelastusopisto pitää hyvänä, että sisäministeriön johtamana on valmisteltu asetusta pelastustoimen tilannekuvatoiminnasta. Pelastusopisto pitää luonnosta yleisellä tasolla hyvänä sisällöltään. Pelastusopisto haluaa kiinnittää huomiota luonnoksen ja sen muistion seuraaviin yksityiskohtiin.

1 § Soveltamisala

”Tätä asetusta sovelletaan pelastustoimen tilannekuvan sisältöön, kokoamiseen, analysointiin, ylläpitämiseen ja jakamiseen. Tätä asetusta sovelletaan myös Helsingin kaupunkiin.”

Pelastusopiston näkemyksen mukaan asetustekstissä oli hyvä tarkentaa asetuksen soveltamisen koskevan Helsingin kaupungin pelastuslaitosta. Vaihtoehtoisesti tämä tarkennus tulisi mainita tarkennuksena kohdassa 2. Säännöskohtaiset perustelut 2 §.

2 § Tilannekuvan sisältö

Muistion 2 §:n teksti on epäselvästi kirjoitettu. Muistio olisi selkeyden vuoksi hyvä kirjoittaa siten, että se olisi kronologinen asetustekstin kanssa ja väliotsikot olisivat asioihin ja kohtiin viittaavia.

Pelastustoimen tilannekuvan tulee vähintään sisältää pelastustoimen tehtäviin, valmiuteentai palveluiden tuottamiseen vaikuttavat sekä pelastustoiminnan ja poikkeusoloissa pelastustoimen vastuulla olevan väestönsuojelun johtamisen edellyttämät tiedot:

- 1) pelastustoimen palvelujärjestelmän valmiudesta;*
- 2) toimintaympäristön tilasta tai sen muutoksista, onnettomuuksista, riskeistä ja häiriötilanteista, muista tapahtumista ja niiden uhkista;*
- 3) käynnissä olevan pelastustoiminnan tehtävästä tai tehtävistä; sekä*
- 4) poikkeusolojen olosuhteiden ja valmiuslain toimivaltuuksien soveltamisen vaikutuksista pelastustoimen palvelujärjestelmään sekä väestönsuojelun tapahtumista ja käynnissä olevista tehtävistä.*

2 § kohta 1) pelastustoimen palvelujärjestelmän valmiudesta; tähän tarvitaan tarkennusta muistiossa.

”Pelastustoimen palvelujärjestelmä tuottaa pelastustoimen lakisäätelisiä palveluita, kuten onnettomuuksien ehkäisyä, pelastustoiminnan sekä väestönsuojeluun varautumisen palvelut.”
(muistio 2 §, s. 3.)

Muistioon 2 §:n kohtaan olisi hyvä avata tarkemmin pelastustoimen palvelujärjestelmän sisältöä samalla tavalla kuin toimintaympäristöä on kuvattu.

Palvelukuvaus:

Pelastustoimen palvelujärjestelmästä esimerkkikuvaus.

Pelastustoiminta ja muu pelastustoimen valmius

Palvelukuvaus:

Pelastustoimintapalveluihin kuuluvat hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittamisen tehtävät, sekä näihin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot. Pelastustoiminnan palveluissa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia (vapaaehtoisia palokuntia, laitospalokuntia, teollisuuspalokuntia, sotilaspalokuntia) tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan, kun niiden kanssa tästä sovitaan. (PELASTUSTOIMEN PALVELUKOKONAISUUDET -KÄSIKIRJA, s.38)

Tulipalojen ja onnettomuuksien ehkäiseminen

Palvelukuvaus:

Alueen riskienarviointiin perustuvat vaivontasuunnitelman mukaiset pelastustoimen vaivontatehtävät, onnettomuuskehityksen seuranta, turvallisuusviestintä ja onnettomuuksien ehkäisemisen asiantuntijapalvelut. (PELASTUSTOIMEN PALVELUKOKONAISUUDET -KÄSIKIRJA, s.39)

3 § Tilannekuvan kokoaminen

Muistiosta ote:

"Pelastustoimen viranomaisilla tarkoitetaan sisäministeriötä, aluehallintovirastoja ja hyvinvointialueiden pelastustoimia."

Onko edellä oleva teksti oikein kirjoitettu suhteessa pelastuslain 26 §:n pelastusviranomaisten määrittelyyn?

26 § (28.12.2018/1353)

Pelastusviranomaiset

"Valtion pelastusviranomaisia ovat sisäministeriön pelastusylijohtaja ja hänen määräämänsä sisäministeriön ja aluehallintoviraston virkamiehet."

3 § Tilannekuvan kokoaminen kohdassa Pelastusopisto esittää käsitettä tarkennettavaksi ja lisättäväksi sana *yhteistyöalueen*

Ote lakiluonnoksesta 3 §.

"Pelastustoimen viranomaisten tulee koota ja tallentaa vastuullaan oleva tilannekuva yhdenmukaisesti hyvinvointialueen alueella, yhteistyöalueittain ja valtakunnallisesti. (Yhteistyöalueen) Alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden kokoamisesta yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi säädetään pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 5 §:ssä. Sisäministeriön ja aluehallintovirastojen tehtävistä tilannekuvatoiminnassa säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta (407/2011)."

Hyvinvointialueen tilannekuvan kokoaminen muistion kohdasta (s. 4) teksti seuraavassa:
"Pelastuslain 31 a §:n 5 momentin mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä hyvinvointialueella yhteistoiminnassa pelastustoiminnan yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten kanssa."

Olisiko hyvä, että tämä lause olisi myös kohdassa Alueellinen tilannekuva?

Alueellisen tilannekuvan kokoaminen

Pelastusopisto esittää kysymyksen, olisiko otsikko hyvä olla *Yhteistyöalueen tilannekuvan kokoaminen*. Tällöin menisi samalla käsiteellä, eikä tulisi sekoittamisen vaaraa.

3 §:n muistion tilannekuvan kokoamiskohtaan olisi hyvä laittaa tarkentavia kohtia, kuten edellä oleva lause on Hyvinvointialueen tilannekuvan kokoaminen kohdasta. Samalla tavalla olisi hyvä kirjoittaa auki Alueellisen (Yhteistyöalueen) tilannekuvan kokoaminen sekä Valtakunnallisen tilannekuvan kokoaminen.

Esimerkiksi; (Yhteistyöalueen) Alueellisesta tilannekuvasta *vastaa* yhteistyöalueen *pelastuslaitos pelastustoimen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä yhteistoiminnassa pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvien muiden hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa.*"

Esimerkiksi; Valtakunnallisesta tilannekuvasta *vastaa* Helsingin kaupungin pelastuslaitos *pelastustoimen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä yhteistoiminnassa pelastustoiminnan yhteistyöalueiden pelastuslaitosten kanssa.*"

Seuraavassa oleva ote on **Valtioneuvoston asetus valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevan erityisvalmiuden kokoamisesta olevasta muistiosta kohdasta 2 mom. 4–5**. Pelastusopiston näkemyksen mukaan tämä olisi hyvä siirtää tähän Tilannekuvasta olevaan muistioon.

"Valtakunnallisen johtamisen edellytyksenä oleva valtakunnallisesti koottu tilannekuva on tehtävän vaativuuden johdosta takia välttämätön koota erityisesti sellaisissa suurissa ja pitkäkestoisissa tai pinta-alaltaan laajoissa onnettomuus- tai häiriötilanteissa, joiden hallinta edellyttää valtakunnallisten suorituskykyjen käyttöä tai useiden pelastuslaitosten resurssien käyttöä. Valtakunnallisen tilannekuvatoiminnan kokoaminen olisi välttämätöntä turvaamaan pelastustoiminnan edellyttämien henkilö- ja kalustoresurssien saatavuutta, huoltoa, varajärjestelyitä, sekä niiden kuormitukseen ja häiriöihin varautuvia toimia ja muuta jatkuvuudenhallintaa."

Alla oleva ote on **Valtioneuvoston asetus valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevan erityisvalmiuden kokoamisesta olevasta muistiosta kohdasta 3 mom. 4–5**. Pelastusopiston näkemyksen mukaan tämä olisi hyvä siirtää tähän Tilannekuvasta olevaan muistioon.

"Alueellisen johtamisen edellytyksenä oleva alueellisesti koottu tilannekuva on tehtävän vaativuuden johdosta takia välttämätön erityisesti sellaisissa suurissa ja pitkäkestoisissa tai pinta-alaltaan laajoissa onnettomuus- tai häiriötilanteissa, joiden hallinta edellyttää alueellisten suorituskykyjen käyttöä tai laajaa yhteistoiminta-alueen pelastuslaitosten resurssien käyttöä. Alueellisen tilannekuvatoiminnan kokoaminen olisi välttämätöntä turvaamaan pelastustoiminnan edellyttämien henkilö- ja kalustoresurssien saatavuutta, huoltoa, varajärjestelyitä, sekä niiden kuormitukseen ja häiriöihin varautuvia toimia ja muuta jatkuvuudenhallintaa."

Toiminta tulisi suunnitella ja toteuttaa yhteneväisesti ja siten, että pelastuslaitoksilla olisivat tehokkaat, yhteneväiset toimintamallit ja tietojärjestelmät tilannekuvan ylläpitämiseen ja jakamiseen.

4 § Tilannekuvan analysointi

Tilannekuva olisi hyvä jakaa selkeämpiin kokonaisuuksiin:

- yksittäisen pelastustoimintatehtävän tilannekuva
- yksittäisen pelastustoimintatehtävän yleisjohtamisen tilannekuva
- yleistilanteen tilannekuvatuote paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti
 - samoin ottaen huomioon 2 §:n Tilannekuvan sisältövaatimukset.

On huomattava, että tilannekuvan analysointi on asiantuntijatyötä. Siihen tulisi saada koulutus (Pelastusopistolla), resurssit ja yhdenmukaiset kriteerit valtakunnallisesti, samoin kuin käytännöt, mitä tietoa milläkin johtamistasolla analysoidaan ym. Koulutuksella ja yhdenmukaisilla käytännöillä varmistetaan, että käytettävissä on samantasoista ja vertailukelpoista analysoitua tietoa.

Muistion kohtaan *”Tilannekuvan analysointi jaettaisiin tavanomaisen valmiuden aikaiseen analysointiin, varautumistoimenpiteitä edellyttävään analysointiin sekä tilanteen aikaiseen analysointiin”* olisi hyvä saada tarkennusta. Analysoijalle jäävät liiaksi oman harkinnan varaan analysoinnin sisällöt.

5 § Tilannekuvan ylläpitäminen

Tilannekuva saattaa sisältää henkilötietoja, jolloin siitä muodostuu henkilörekisteri.

Henkilötietojen käsittelystä Tilannekuvassa tulisi säätää laissa.

Viiden vuoden tallentamisvaatimus tilannekuvalle edellyttää yhteisentietojärjestelmän, missä tietoja säilytetään.

Tilannekuvan ylläpitämisessä tulee huomioida myös tietosuojakysymykset.

6 § Tilannekuvan jakaminen

Tilannekuvan jakamiseen tulisi olla yhteinen tietojärjestelmä ja selkeästi kuvattuna, mitä mistäkin tilannekuvasta jaetaan huomioiden salassapito- ja tiedonsaantioikeudet.

Lisätietoja lausunnosta: yliopettaja Matti Honkanen.

Rehtori

Mervi Parviainen

Koulutusjohtaja

Minna Hirvonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Pelastusopisto 04.08.2023 klo 08:14. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.